

ODPOVED KOALICIJSKEGA SPORAZUMA IN IZSTOP IZ KOALICIJE

Ljubljana, 27. junij 2011

g. Borut Pahor, predsednik SD

ga. Katarina Kresal, predsednica LDS

Spoštovana kolega!

Kot vama je znano, je svet stranke Zares-nova politika na svoji seji 8. junija 2011 odločal o nadaljnji vlogi stranke v vladi in koaliciji. Članice in člani sveta so po končani razpravi sprejeli sklep, da stranka izstopa iz vlade in koalicije, razen če bo vodilna koalicijska stranka SD v roku 14 dni oziroma do 25. junija predstavila predlog temeljite rekonstrukcije vlade, skupaj z jasno oblikovanimi prioritetaми glede vsebinskih nalog in razmislekom, kako te naloge izpeljati uspešneje kot doslej.

Ker se to žal ni zgodilo, vaju s tem pismom tudi formalno obveščam, da **z današnjim dnevom odpovedujemo koalicijski sporazum**, ki je bil sklenjen 13. novembra 2008.

To ni bila ne lahka ne nepretehtana odločitev, zato mi dovolita, da v luči več kot dve in pol letnega zahtevnega skupnega dela o njej povem nekaj več, da strnem številne interne razprave, ki smo jih vodili o tem v zadnjega pol leta. Pred tem se vama želim v imenu stranke Zares tudi zahvaliti za dosedanje sodelovanje, ki je z mnogimi napori in ob skupnem velikem trudu na posameznih področjih tudi dalo oprijemljive in nesporne rezultate.

Naš izstop ni prišel naenkrat in brez opozoril. V Zares nam ni vseeno, kako se ravna s to državo: nova politika je do državljanov in države odgovorna politika. Ker smo se ves čas zavedali visokih pričakovanj javnosti do vlade, ki je napovedovala prekinitve slabih političnih praks iz prejšnjega mandata – ne nazadnje je bil sam koalicijski sporazum med nami prav na predlog SD naslovljen kot *»Uveljavitev odgovornosti za spremembe«* –, smo veseskozi in dosledno opozarjali tako na premajhno učinkovitost v delu vlade, na sprejemanje spornih odločitev in opuščanje nujnih, kar vse je dejansko predstavljalo uvajanje dvojnih meril in posredno rehabilitiralo in legitimiralo najbolj zavržena dejanja prejšnje vlade. To je tako znotraj koalicije kot v javnosti zbujalo in utrjevalo dvom, da prekinitve omenjenih slabih praks ni mišljena resno. Natanko iz tega je izhajal tudi moj odgovor, da se **pogosto počutimo, kot da smo v koaliciji sami**, s katerim sem zavrnil vprašanje, ali Zares je v koaliciji ali ne, ki mi je bilo zastavljeno na srečanju razširjenega vrha koalicije v začetku letošnjega leta. V tem kontekstu me je neprijetno začudila izjava, da naj bi bilo na našem zadnjem skupnem koalicijskem kolegiju prejšnji teden prvič kaj slišati o političnih razlikah med nami. Ni jasno, ali gre za temeljno nerazumevanje ali »zgolj« za odsotnost minimalne pozornosti in posluha do vztrajnih in nedvoumih opozoril in predlogov, ki smo jih dajali veseskozi in ki so, nenazadnje in na srečo, zabeleženi tako v naših javnih sporočilih kot v magnetogramih neredko razburljivih vladnih sej.

Razlike – tudi politične – so seveda nekaj običajnega za koalicijske vlade. Z njimi je mogoče živeti, a **le pod pogojem, da jih spoštujemo in da ne gre za dvotirnost med deklariranimi cilji in (ne)sprejetimi odločitvami.** Naj navedem nekaj primerov slabega upravljanja z državo, na katere smo sproti in glasno opozarjali: več kot dve leti se vlada ni zmoгла in znala odločiti glede osemkolesnikov – načelo ničelne stopnje tolerance do korupcije je bilo ves čas podrejeno kalkuliranju praktičnih in političnih posledic; zaradi vpliva lobijev smo porabili več kot leto in pol, da so bili pridobljeni in v vsej škodljivosti razkriti elementarni potrebni podatki o projektu TEŠ 6, s čimer je bil poleg neposredne škode zapravljen tudi velik del možnosti za bolj gospodarna in trajnostno vzdržna vlaganja v energetiko; poleg tega se nosilce te zgrešene in katastrofalno vodene investicije pod »protektoratom« dela vlade zavestno ohranja v konfliktu interesov v nadzornem svetu Dars, kjer ignorirajo pozive Računskega sodišča, in SOD, kjer uveljavljajo netransparentne ambicije vodstva AUKN; slednji je praktično v celoti izneveril visoka pričakovanja tako vlade kot strokovne javnosti, med drugim tudi iz ideoloških in špekulativnih razlogov dokapitaliziral NKBM s porabo investicijskih sredstev iz nefinančnega sektorja, kar posredno še povečuje problem s krizo pogojenega nizkega investicijskega potenciala državnega proračuna, – a kljub vsemu temu več kot mesec dni ni bilo mogoče predloga ministrice za gospodarstvo za ukrepanje niti formalno uvrstiti na dnevni red; enake usode so bila deležna tudi neumorna opozarjanja ministrice za javno upravo glede nedopustno slabega vodenja vlade, ki posameznim ministrom dovoljuje, da odločitev vlade o zmanjšanju stroškov dela ne uresničijo, zaradi česar (in ne zaradi zavrnjene pokojninske reforme) je v veliki meri danes potreben rebalans proračuna, s katerim se dramatično niža sredstva za investicije, za razvojne spodbude in konkurenčnost, za kulturne ustanove...

V januarju letos smo z dokumentom **Za odpravo blokad** tudi javno opozorili, da se Slovenija nahaja v blokadi, in predlagali vrsto ukrepov za izhod iz nje. Le redki – kot npr. zakon o nezdružljivosti poslanske in županske funkcije – so bili sprejeti, že pri več kot leto dni usklajevani in iz ustavnih razlogov nujni spremembi volilnega zakona, ki bi povečala vpliv ljudi na konkretno sestavo parlamenta, pa je koalicija zbrala ubornih dvajset glasov. Po referendumu o zakonu o malem delu, ko je postalo jasno, da je nezaupanje v vlado poglavitni razlog za zavrnitev zakona, sem predlagal umik treh predsednikov vladnih strank v državni zbor in rekonstrukcijo vlade. V takratnem pismu, ki sta ga prejela, sem povzel ugotovitve, da *»bo v Sloveniji kakršnekoli razvojne preboje težko doseči zaradi sistemskih blokad v političnem sistemu (referendum, predčasne volitve), opravilne nezmožnosti političnega razreda, da bi učinkovito naslovil dolgoročna vprašanja razvoja Slovenije, ter dinamike zniževanja proračunskega primanjkljaja, ki temelji predvsem na kratkovidnem krčenju investicijske in razvojne aktivnosti. Za razliko od zadnjega, sta prva dva problema prisotna že dalj časa, a ju je šele gospodarska kriza potencirala do mere, ko je blokada odločanja postala vsesplošno vidna, a žal, še zmeraj ne vsesplošno dojeta kot nemara celo nepremagljiva ovira za vzdržen razvoj te države. Nezaupanje v politiko in njeno sposobnost, da odgovorno in učinkovito razrešuje nakopičene težave, se je zaradi tega izjemno povečalo. Neukrepanje vlade v preštevilnih primerih le še dodatno zaostruje našo skupno odgovornost. Razumljivo je, da se potem to nezaupanje, kljub temu, da je naslovljeno na celotno politiko, daleč najbolj odraža na delovanju vlade in koalicije. Zadeve so očitno prišle do točke, ko to nezaupanje ni več samo posledica delovanja vlade – čeprav si tudi pred tem ne gre zatiskati oči, ampak njeno delovanje bistveno ovira.«*

Našo oceno o nezmožnosti soočenja z realnostjo potrjujejo tudi izjave zadnjih dni o domnevno radikalnih reformnih namerah manjšinske vlade, pri čemer se dejansko kot edina prioriteta izkazuje zapolnitev izpraznjenih ministrskih mest z začasnimi pooblaščenca in z združevanjem resorjev manj

kot leto dni pred volitvami. Izogibanje pred ključno odgovornostjo mandatarja – predlaganje kompletne ministrske ekipe – razgalja preživetveno mentaliteto, ki samo sebe slepi s tem, da v druge projicira domnevne »plenilske« namene. Če k temu prištejemo še težave pri oblikovanju vzdržnega rebalansa proračuna, je slika vladne in politične krize očitna. **Namesto elementarne odločnosti pri sprejemanju nujnih odgovornih odločitev za našo državo, za blaginjo državljanov in državljanov ter presoje realnih in ne PR-ovskih učinkov, imamo vedno bolj opravka z neizmerno produkcijo nesmiselnih floskul o radarjih, vlakih, konvojih, barkah, puškah, koruzi... – kar vse je zgolj dokaz izpraznjenosti in brezidejnosti tovrstne politike.**

Razloga za naše prizadevanje, da bi prišlo do temeljite prenove vlade in da izstopamo iz koalicije, sta dva: neodločljiva potreba po opravično sposobni in zaupanju deležni novi vladi, ki bi končala politično krizo, in prepričanje, da vztrajanje na osebnih okopih na široko odpira vrata na oblast tranzicijski desnici.

Glede politične krize si ne velja več zatiskati oči. Od trenutka, ko je jasno, da vlada, zaradi nizke javne podpore, svojih projektov ne more speljati čez referendum, je govorjenje, da krize ni, dokler vlada in parlament delujeta, sprenevedavo. Slovenija potrebuje novo vlado, vlado, ki bo sposobna seči preko ozirov lastnega političnega preživetja, zmožna upoštevati globino družbene krize, slediti zastavljenim ciljem in npr. o zdravstveni reformi ter reformi trga dela ne le govoriti, ampak dejansko kaj premakniti, spraviti bančni sistem v stanje, da bo ustrezno servisiral gospodarstvo in mu pomagal k izhodu iz krize, ali pa pripraviti regulacijo, ki bo nagrajevala večjo družbeno odgovornost podjetij in posameznikov.

Sedanja vlada tega ne zmore več. Ta potencial je imela, a ga je, tako zaradi kriznih razmer, kot lastnih napak, potrošila. **Ker Slovenija potrebuje novo vlado, smo predlagali njeno prenovo – in ker predsednik vlade in SD to zavračata, izstopamo iz koalicije.** Ne želimo namreč sodelovati – in tu prehajam na naš drugi razlog za izstop - pri odpiranju vrat na oblast tranzicijski desnici, k čemur vodi nadaljevanje dela z vlado, ki ne sprejema potrebnih odločitev, kot bi se bala, da jih itak ne more več udejanjiti.

Prednost smo namreč vedno dajali vladi v okviru levosredinske oz. socialno-liberalne politične opcije. Ne zaradi ideoloških razlogov, ampak zato, ker je predmoderna politika tranzicijske desnice politika, ki zlorablja institucije države za politikantske cilje in namenoma ruši ugled institucij države in zaupanje državljanov vanje, s ciljem, da bi sebe prikazala kot edino rešiteljico. Pri tem gre tako daleč, da priredi dokumente, da bi oblatila predsednika države. In nikar ne pozabimo, da gre za opcijo, ki v t.i. zlati dobi konjunktura ni prihranila niti evra, še več zadolženost gospodarstva in prebivalstva se je nekajkrat povečala, nerazumno pa so narasle tudi obveznosti države. Danes pa, v času krize, povečanih socialnih izdatkov za blaženje njenih posledic, in pomanjkanja virov za razvojne spodbude, investicije in podporo odpiranja novih delovnih mest zagovarja klasično neoliberalno mantro o znižanju davkov.

Zavračanje našega predloga po prenovi vlade s strani predsednika vlade in predsednika SD je po našem mnenju kratkovidno in – kot rečeno – na stežaj odpira vrata tranzicijski desnici z vsemi opisanimi lastnostmi in posledicami. Pri tem ne želimo sodelovati. Za ves čas našega sodelovanja v vladi prevzemamo svoj delež odgovornosti. Za scenarij, ki se očitno vede ali manj vede odvija, pa tega nočemo in ne moremo. Naš izstop gre tako razumeti tudi kot zadnji poziv, kot največ kar še lahko storimo sami, da bi prišlo do streznitve in resnega premisleka.

Seveda se zavedamo, da je do nove vlade možno priti tudi na predčasnih volitvah, kar je edina pot k novi vladi, ki jo je doslej dopuščala SD. Že januarja smo jasno in javno povedali, da je to za nas lahko povsem sprejemljiva alternativa, če se predhodno odpravi blokade v političnem sistemu, ki bodo ovira vsaki novi vladi. Zavračamo pa – po svojem bistvu arogantno – tezo, da je vsak predsednik vlade, ki ni Borut Pahor in prihaja iz iste politične opcije, vnaprej razglašen za »kljukca«. Takšen atribut si prej zaslužijo izjave o edinem poklicanem in »najboljšem od vseh, da spelje Slovenijo čez čeri«... Tu so zdaj čeri, tu bo oz. bi bilo treba skočiti!

Spoštovana kolega! Pred slovensko politiko so težki časi iskanja rešitve iz sedanje politične in siceršnje krize. Upam, da bo tudi zaradi našega dejanja, o katerem odločitve ni bilo lahko sprejeti, morda vendarle prevladal občutek odgovornosti za nastalo situacijo in bodo povlečene poteze, ki bi morale biti po našem mnenju storjene že vsaj v aprilu. Dotlej bomo v okviru svojih možnosti še naprej delovali v prid državljanov in državljanek Republike Slovenije.

Gregor Golobič

predsednik Zares – nova politika